

TRAFİK EĞİTİMİ

Karayollar Trafik Yasası ve Karayolu Kenarındaki
Tesisler Tartışmalı Toplantısında (11 - 12 Aralık 1978)
Sunulan Bildiri

Nizamettin ÖZBEK

TRAFİK DÜZENİ:

Bilindiği gibi dünyanın her yerinde trafik düzenini oluşturan temel öğeler genel olarak üç bölümde toplanmaktadır:

- 1) Teknik İşler,
- 2) Eğitim,
- 3) Uygulama.

Personel ve donatım niteliği ve uygulama yeri bakımından birbirinden çok farklı olan bu işler, memleketimizde verimlilik ve yeterlik derecelerine göre değerlendirilince, aralarında pek belirli bir fark göze çarpmamaktadır. Başka bir deyişle, her üç alanda gelişmiş memleketler standardına erişmek için yapılacak çok şey bulunduğu görülmektedir.

Biz buradaki açıklamamızda teknik işlerle uygulama işlerine değinmeyerek özellikle EĞİTİM üzerinde duracağız.

TRAFİK EĞİTİMİ:

Trafik eğitimini, memleketimizin bu bakımdan taşıdığı özellik gözönünde tutularak iki bölümde incelemek gerekmektedir.

- 1) Trafiği düzenleyen elemanların eğitimi.
- 2) Yoldan faydalananların eğitimi.

1) Trafiği Düzenleyen Elemanların Eğitimi

Trafiği düzenleyen elemanlar başlıca üç sınıfta toplanır:

- a) Teknik Sınıf (Mühendis ve Teknisyenler).
- b) Eğitim Sınıfı (Eğitimci, Polis Öğretmen, Dinadamı ... v.b. Pedagog ve Psikologlar).
- c) Uygulama Sınıfı (Polis, Jandarma, Savcı ve Yargıçlar).

2) Yoldan Faydalananların Eğitimi

Bu eğitimi şu bölümlerde incelemek gerekmektedir:

I. Çocuk Eğitimi:

- 1) Okul öncesi.
- 2) Okul çağı.

II. Yetişkin Eğitimi:

III. Şoför Eğitimi:

I. Çocuk Eğitimi

Çocuk eğitimi, biraz önce belirttiği gibi Okul öncesi ve okul çağı olmak üzere iki kısma ayrılmaktadır. Okul öncesi devresinde yani, 0:7 yaş arasında, çocuğun trafik konusunda yetiştirilmesi, tamamen anne ve babaya düşen bir iş olarak görülmektedir. Anne ve baba, hatasız davranışlarla, büyükleri yansılamak eğiliminde olan çocuğa doğru örnekler vererek ve her olanaktan faydalanarak belli başlı kuralları öğretecektir. Dolayısıyla anne ve babaların söz konusu kuralları iyi bilmeleri ve usulünce uygulamaları gerekir.

Okul çağı eğitimine gelince; bunun çeşitli düzen ve biçimlerle bütün öğrenim süresince, Üniversite de dahil, sürmesi ve belirli zamanlarda işlenen zorunlu bir ders haline gelmesi gerekir.

İlke olarak yaş gruplarına göre düzenlenen programlar aşağı yukarı bilinen okul derecelerini (İlk, Orta, Lise, Yüksek Okul ya da Üniversite) karşılamaktadır.

Memleketimizde Trafik öğretimi, ilk kez Milli Eğitim Bakanlığının 8 Eylül 1958 gün ve 1021 sayılı Tebliğler Dergisinde yayınlanan Talim Terbiye Kurulu Kararı ile ilk ve ortaokullarda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerine birer ünite olarak ithal edilmiştir.

Trafik konusuna lise ve benzeri okullarda üniversitelerde de henüz hiç bir şekilde trafik eğitimine yer verilmemiştir. Her ne kadar son yıllarda trafik liselerde seçmeli ders olarak kabul edilmişse de, öğrenciler, doküman yetersizliğinden genellikle bu konuyu seçmemektedirler. Soruna bu yönden bakılınca kapatılması hemen gereken büyük bir boşluk kendini göstermektedir.

Okullarda trafik öğretimi ile ilgili olarak Avrupa Ekonomi Konseyi ile Avrupa Ulaştırma Bakanları Konferansı Ekspertler toplantısında verilen belli başlı kararlardan esinlenerek yapılan tavsiyeler şunlardır:

1) Trafik Öğretimi bütün okullarda zorunlu olmalıdır. Konu içeriği bakımından bu öğretime olanak veren derslerde (matematik, fizik ... vb.) ele alınmalıdır.

2) Avrupa memleketlerinde okulların birbirinden çok farklı olan genel kuruluşu göz önünde tutularak, programa alınan konuların aşağıdaki yaş gruplarına bölünmesi uygun olur.

a) 5 - 10 Yaş

Program, özellikle çocukları disiplinli, bir yaya olarak yetiştirmeyi ve bir kazaya kurban gitmekten kurtarmayı hedef tutmaktadır.

b) 10 - 15 Yaş

Program, disiplinli bisiklet ve bölgelere göre araba ya da tarım aracı sürücüsü yetiştirmek üzere, belirli şekilde gelişen nitelikte olmalıdır. Bunun için de trafik kuralları ile ilgili olarak verilen bilgi, her yıl biraz daha derinleştirilip özendirilmelidir.

c) 15 Yaş ve Yukarı

Celeceğin motorlu taşıt şoförlerini yetiştirmek üzere, program özellikle, fren etkileri, hız, öndeki aracı izleme ve geçme ile türlü kaza nedenleri ve sonuçları üzerinde durmalıdır.

Birçok Amerika Devletleriyle bazı Avrupa memleketlerinde bu çağdaki çocuklara ehliyetname kursları düzenlenmektedir.

TRAFİK EĞİTİMİNDE UYGULANAN METOD VE EĞİTİM MATERYALİ

Aktif metod trafik öğretimine özellikle elverişli düşmektedir. Öğretim materyali de bu metodun uygulanmasına olanak verecek bir nitelikte olmalıdır.

Konunun yukarıda belirtilen esaslara uygun olarak uygulanabilmesi için, Öğretim Kurumları, Millî Eğitim Bakanlığı Daireleri, Polis, ilgili diğer Resmî ve Özel Kuruluşların temsilcilerini içine alan merkezi bir Danışma Kuruluna gereksinme vardır.

TRAFİK ÖĞRETİMİ İLE GÖREVLİ ÖĞRETMENLER

Öğrencilere trafik konusunda uygulanacak öğretim, herkesten önce öğretmenler tarafından yapılmalı, öğretmenin sorumluluğu tam kalmak şartı ile polisle diğer uzmanların işbirliğinden de yararlanılmalıdır.

Öte yandan, öğretmenlerin bu konuda yetiştirilmesine özellikle, önem verilmeli ve öğretmen yetiştiren okulların ders programları buna göre düzenlenmelidir. Ancak Trafik Eğitiminin her zaman bu konunun özelliğine uygun bir biçimde yapılması gereği gözden kaçırılmamalıdır.

Görüldüğü gibi gelişmiş memleketlerde, öğretimi kolaylaştıran türlü nedenlerden dolayı, okul çağındaki trafik eğitimine çok önem verilmektedir.

Ayrıca, özellikle ilk ve ortaokul çağındaki çocukların konuyu iyice benimsemeleri ve kolay öğrenmeleri için çeşitli yardımcı araçlardan (Kukla, okul trafik eğitim parkları, miktatsız levha v.b.) faydalanılmaktadır.

Çocuklara bellibaşlı trafik kurallarını oyun halinde uygulamak olanağını veren Çocuk Trafik Eğitim Parkları, araçların en önemlisini teşkil etmektedir.

II. Yetişkin Eğitimi

Yetişkin (yaya, yolcu v.b.) eğitimi hemen hemen ayrıcası, ulaşabildiği ve anlaşılabilirliği her yerde faydalı olabileceğinden uygulama genel olarak göz ve kulağa hitap eden araçlar, radyo, televizyon, sinema, basın ve basılı eğitim gereçleri v.b. ile yapılmaktadır.

Ayrıca çeşitli meslek kuruluşlarının öğretim çalışmalarına katılarak yetişkinlere lüzumlu bilginin verilmesine çalışılmaktadır. (Silahlı Kuvvetler ve Jandarma Okullarıyla Eğitim Merkezleri, İşçi Kuruluşları ve benzeri organize topluluklar). Organize olmayan toplulukların eğitiminde ve bireysel uygulamalarda ise din adamları ile işbirliği, bütün gelişmiş memleketlerde tutulan yollardan en verimli olarak bakılmaktadır.

Bu eğitimin uygulanması sırasında trafikte çeşitli bakımlardan ilişkileri bulunan akaryakıt, lastik v.b. şirketlerinin çalışma ve olanaklarından yararlanılmaktadır.

III. Şoför Eğitimi

İstatistiklere göre kazaları hazırlayan faktörlerde şoförlere ait kusurların payı aşağı yukarı % 70 olduğundan şoför eğitimine çok önem verilmektedir. Şoför eğitimini, ehliyetname sınavı ile ikiye bölerek iki bölüme incelemek faydalı olmaktadır.

Birinci bölümde, yani ehliyetname, sınavından önceki yetiştirme gelişmiş diye adlandırılan memleketlerde % 100'e çok yakın bir oranla şoförlüğe hazırlama okullarında yapılmaktadır. Okullar şoför adayına gerekli nazarı ve ameli bilgiyi verecek en modern teçhizatla donatılmışlardır. Öğretmen ve Idareciler belli bir standarda göre yetiştirilmiş ehliyetli kimselerdir.

Memleketimizde şoförlerin büyük çoğunluğu kısa ya da uzun süreli bir muavinlikten yetişmektedir. Şoför okullarının sayısı az mevcutların öğretim düzeyi ise genellikle yeterli değildir.

Diğer taraftan, memleketimizde uygulanan ehliyetname sınavları, sistem bakımından gelişmiş memleketlerdekinden çok farklıdır.

Ehliyetname sınavlarını izleyen devrede de şoförlerin türlü şekillerde eğitime tâbi tutularak

yetiştirilmesi gerektir. Nitekim gelişmiş memleketlerde şoförler, bu devrede, geliştirme, hatırlatma, tamamlama (ceza olarak) kurslarına tâbi tutulmaktadır.

Silâhlı Kuvvetlerimizde devamlı ve intansif biçimde şoför yetiştirilmektedir. Esasen memleketin şoför gücü genellikle bu kaynaktan gelmektedir. Dolayısıyla buradaki eğitimin diğer devlet kuruluşlarıyla özel girişimlerin gereksemelerine cevap verecek şekilde düzenlenme çareleri aranmalıdır.

II EĞİTİM UYGULAMASI

Bilindiği gibi yoldan yararlananları eğitime görevi Karayolları Trafik Tüzüğü'nün 5 ve 6'ncı maddeleriyle Emniyet ve Karayolları Genel Müdürlüklerine verilmiştir. Bu görevin yerine getirilmesiyle ilgili olarak her iki genel müdürlükte meydana getirilen organlarla, yapılan çalışmalar kısaca şunlardır:

I. Emniyet Genel Müdürlüğü

1) Zaman zaman ilk ve ortaokullarda deneme ve tanıtmaya niteliğinde dersler verilmiştir.

2) Birkaç yıl önce, bir eğitim şubesi kurulmuş, ancak, bu şube de bildiğimiz kadarıyla, bugüne kadar yoldan yararlananların eğitimine el atmamıştır.

II. Karayolları Genel Müdürlüğü

1) Trafik Fen Heyeti Müdürlüğünde kurulan ve yaklaşık 25 yıldanberi değişmeyen daha doğrusu gelişmeyen sembolik bir kadro ile yoldan yararlananların hemen hemen her bölümde eğitimine çalışılmıştır. Ancak, personel araç ve gereç durumu, yapılacak görevin hacmiyle orantılı

olmadığından çalışmalar, burada da deneme ve tanıtmaya düzeyinde kalmıştır. Sadece yaklaşık 15 yıldanberi her yıl açılmakta olan Şoför Yönetici Kursları ilgililerce de benimsenen yetiştirici bir nitelik kazanmıştır.

TRAFİK YASASI HAZIRLANIRKEN GÖZÖNÜNDE TUTULMASI YARARLI GÖRÜLEN HUSUSLAR

- 1) Yürürlükteki yasanın, işlemeyen yanlarını tüm ayrıntılarıyla ortaya koymak.
- 2) Avrupa Ekonomik Konseyi ile Birleşmiş Milletler Teşkilâtının, bu konudaki araştırma, bilgi ve tavsiyelerinden yararlanmak. Yabancı Kuruluşların tecrübelerini ihmal ederek icatlara kalkmamak.
- 3) Yasaya başka memleketlerin yasaları inceleyerek, genellikle trafiğin kolayca akışı ve güvenliğiyle ilgili hükümler koymak, zamanla yapısal gelişmelerden ve politik görüşlerden kolayca etkilenerek hükümlerden kaçınmak.
- 4) Yasaya ilk kez konulan ve ileride değişmesi olası bulunan hükümleri geçici madde olarak ele almak.
- 5) Yasanın, ileride yalnız yorum ve uygulamalara meydan vermeyecek bir üslupla ve kabil oldukça örnek ve resimlerle açıklanarak yazılmasına dikkat etmek.
- 6) Eğitimle ilgili olarak, memleketteki tüm eğitim ortam ve olanaklarını (Bakanlıklar, Üniversiteler, Ordu, Jandarma... v.b.) göz önünde tutmak ve şimdiden ilgili Üniversitelerde Trafik Enstitüleri kurma yollarını aramak ve son olarak,
- 7) Yasanın getireceği yeniliklerden doğacak mâli yükümlerle döviz gereksinimlerini titizlikle hesap ederek, gerçekleşmeyecek hayal yatırımlardan sakınmak.

- *Başkalarının düşüncelerine saygı gösterin; dost kazanmak istiyorsanız, hiç kimseye, yanlış düşündüğünü söylemeyin.*

Dale CARNEGIE

- *Düşünmeden öğrenmek, yitirilmiş bir emektir.*

KONFÜÇYÜS

- *Meyvesinden, gölgesinden halkın yararlanacağı bir ağacı kesen kimseyi, Cenabı Hak cehenneme atar.*

HZ. MUHAMMED